

VIII. KONDYCJA GOSPODARSTW DOMOWYCH

1. Omówienie wyników

1. W styczniu 2018 r. nastroje polskich gospodarstw pogorszyły się w porównaniu z październikiem 2017 r. Mimo to – na tle wyników historycznych – należy je ocenić jak bardzo dobre. Wspierają wysoką dynamikę wzrostu konsumpcji prywatnej, która w IV kwartale 2017 r. wyniosła 4,9% r/r. Wartość wskaźnika kondycji gospodarstw domowych IRG SGH (IRGKGD) obniżyła się o 3,7 pkt. Pogorszeniu uległy trzy jego składowe: oceny przyszłej sytuacji w gospodarce, obawy przed bezrobociem i oceny przewidywanej sytuacji finansowej gospodarstw domowych. Nieznacznie poprawiły się natomiast oceny zdolności do oszczędzania. Choć linia składnika cyklicznego wskaźnika IRGKGD załamała się, to z uwagi na możliwy błąd oszacowania wartości tej składowej w ostatnich kwartałach, nie można stanowczo przesądzać o zapoczątkowaniu tendencji spadkowej.

2. Po znacznej poprawie przed kwartałem oceny gospodarstw domowych nt. bieżącego stanu gospodarki pogorszyły się. Wartość salda zmniejszyła się o 6,9 pkt. Podobnie zmieniły się opinie o sytuacji ogólnogospodarczej w kraju w kolejnych 12 miesiącach – wartość salda zmalała o 6,7 pkt. Pomimo spadku, wartości obu wskaźników ogólnej sytuacji gospodarczej, zarówno bieżącej jak i przewidywanej, są nadal bardzo wysokie, na poziomie nienotowanym od wielu lat.

3. Wzrosły obawy gospodarstw domowych przed bezrobociem. Wartość salda zwiększyła się o 6,4 pkt, nieco mniej niż wynosi przeciętna kwartalna zmiana wartości salda (8,1 pkt).

4. Gospodarstwa domowe gorzej oceniają swoją przyszłą sytuację finansową. Może to być efekt wygasania pozytywnego wpływu programu „Rodzina 500 plus” na ich budżety. Wartość salda obniżyła się o 2,2 pkt. Nieznacznie natomiast poprawiły się oceny bieżącej sytuacji finansowej (wartość salda wzrosła o 1,1 pkt). Oba salda wciąż znajdują się na poziomach najwyższych od ponad 20 lat.

5. Rosną koszty utrzymania się gospodarstw domowych. Wartość salda wzrosła o 1,3 pkt, osiągając poziom najwyższy od 4 lat. Gospodarstwa domowe przewidują, że w ciągu kolejnych 12 miesięcy tempo wzrostu cen nie zmieni się (wartość salda wzrosła ledwie o 0,9 pkt).

6. Oceny klimatu do zakupu dóbr trwałego użytku są w ostatnim okresie bardzo zmienne. Wartości salda naprzemiennie rosną i maleją. W styczniowym badaniu zwiększyło ono swoją wartość o 4,1 pkt (po spadku o 3,1 pkt w październiku 2017 r.). Odsetek ankietowanych oceniających klimat do zakupu dóbr trwałych jako odpowiedni wynosi 15,1% i jest wyższy od przeciętnego w ubiegłym roku (11,6%). Wysoką zmienność obserwujemy również w przypadku przewidywanych zakupów dóbr trwałego użytku. Wartość salda zmniejszyła się o 4,2 pkt (w poprzednim badaniu wzrosła o 6,3 pkt). Odsetek gospodarstw domowych przewidujących zwiększenie wydatków wynosi 21%.

7. Nieznacznie wzrosła skłonność do zakupu samochodu. Odsetek ankietowanych wskazujących na duże lub bardzo duże prawdopodobieństwo zakupu samochodu w kolejnych 12 miesiącach wynosi obecnie 6,3% (wobec 5,5% w poprzednim badaniu i przed rokiem).

8. Wartości salda odpowiedzi na pytanie o planowany zakup lub budowę domu/mieszkania w następnych 12 miesiącach podlegają silnym wahaniom w ostatnim okresie. W I kwartale 2018 r. wzrosła o 6,3 pkt (do wysokości -79,4 pkt), podczas gdy w IV kwartale 2017 r. spadła o 5,9 pkt. Wskaźnik oczyszczony z wahań krótkookresowych znajduje się raczej w trendzie bocznym. Obecnie 9,4% gospodarstw domowych skłania się do zakupu domu/mieszkania w ciągu najbliższego roku (wobec ok. 6% poprzednio i przed rokiem). Bardziej prawdopodobne jest, że podejmą one remont domu/mieszkania – 16,9% ankietowanych planuje przeprowadzenie remontu (11% w poprzednim

badaniu, 15,1% przed rokiem). Obecna wartość salda jest równa -56,8 pkt i jest wyższa niż przed trzema miesiącami o 5,1 pkt. Wskaźnik wygładzony nadal jednak podlega tendencji spadkowej.

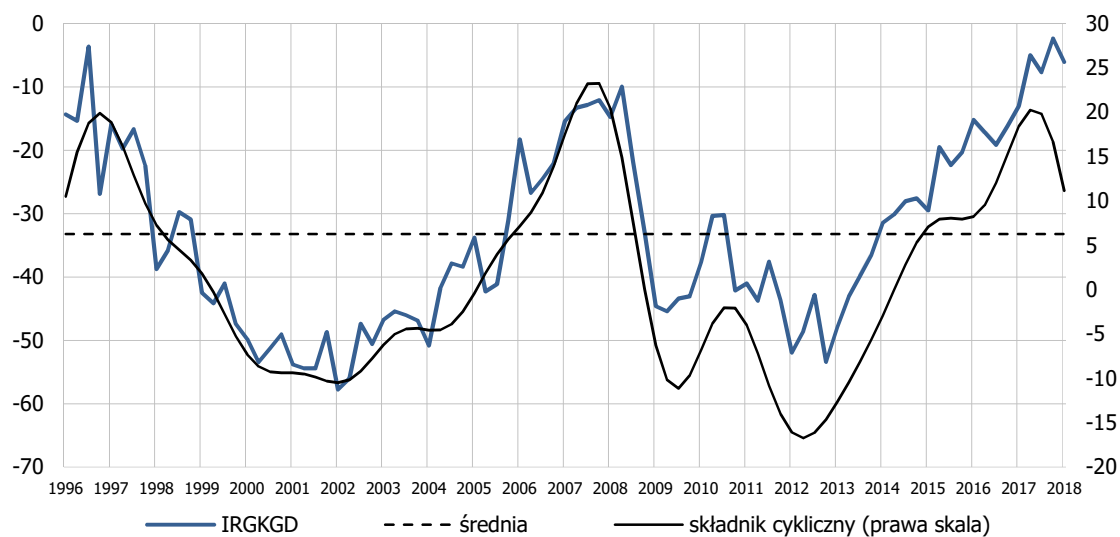
9. Poprawił się klimat do oszczędzania. Wartość salda wzrosła o 4,3 pkt. Poprawę klimatu do oszczędzania obserwujemy od blisko 4 lat. Saldo znajduje się obecnie na poziomie najwyższym od ponad 20 lat. Poprawa klimatu pozytywnie wpływa na skłonność do oszczędzania. Prognozowane oszczędności od 6 lat znajdują się w trendzie wzrostowym, a saldo osiągnęło wartość najwyższą od 1996 r. Obecnie 24,5% ankietowanych gospodarstw domowych ocenia, że z „bardzo dużym” lub „dość dużym” prawdopodobieństwem zdoła zaoszczędzić jakiegokolwiek pieniądze w nadchodzącym roku (23,8% przed kwartałem, 21,3% przed rokiem, 10,6% przed 10 laty), a prawie 45% uważa, że teraz jest dobry klimat aby oszczędzać (39,9% przed kwartałem, 38,1% przed rokiem, 18,4% przed 10 laty).

Gospodarstwa domowe – pomimo dobrych ocen swoich perspektyw finansowych – są dość wstrzeźliwi w podejmowaniu poważniejszych wydatków i zwiększają swoje oszczędności. Wynik ten należy interpretować w taki sposób, iż rośnie powszechność oszczędzania, która niekoniecznie musi przekładać się na sumę oszczędności w gospodarce, bowiem oszczędności gospodarstw domowych o niższych dochodach są względnie niewielkie. Odsetek gospodarstw domowych, które „nieco oszczędzają”, jest bardzo wysoki i wynosi 51,1% (45,8% przed rokiem). Natomiast odsetek tych, które „dużo oszczędzają”, wynosi 2,5% i jest niższy o 2 pkt proc. od średniorocznego w 2017 r. Łącznie więc prawie 54% respondentów deklaruje zdolność do oszczędzania. Z kolei odsetek gospodarstw domowych, które wpadają w długi, wynosi 5,3% (5,7% przed kwartałem, 4,7% przed rokiem), a odsetek tych, które oceniają, że przejadają oszczędności, pozostał na poziomie 7,3%. Wśród oszczędzających przeważają gospodarstwa domowe, które odkładają mniej niż 10% dochodów; jest ich 55,6%. Gospodarstw, którym udaje się zaoszczędzić między 10% a 20% dochodów, jest 30,2%, a tych, które oszczędzają ponad 20%, jest 14,3% (16,6% przed rokiem).

Średnia, szacowana stopa oszczędności jest równa 11,4% (10,8% przed kwartałem, 12,7% przed rokiem), zaś saldo odpowiedzi na pytanie o zbilansowanie bieżących dochodów i wydatków gospodarstwa domowego utrzymało się na zbliżonym poziomie co przed kwartałem (19,1 pkt).

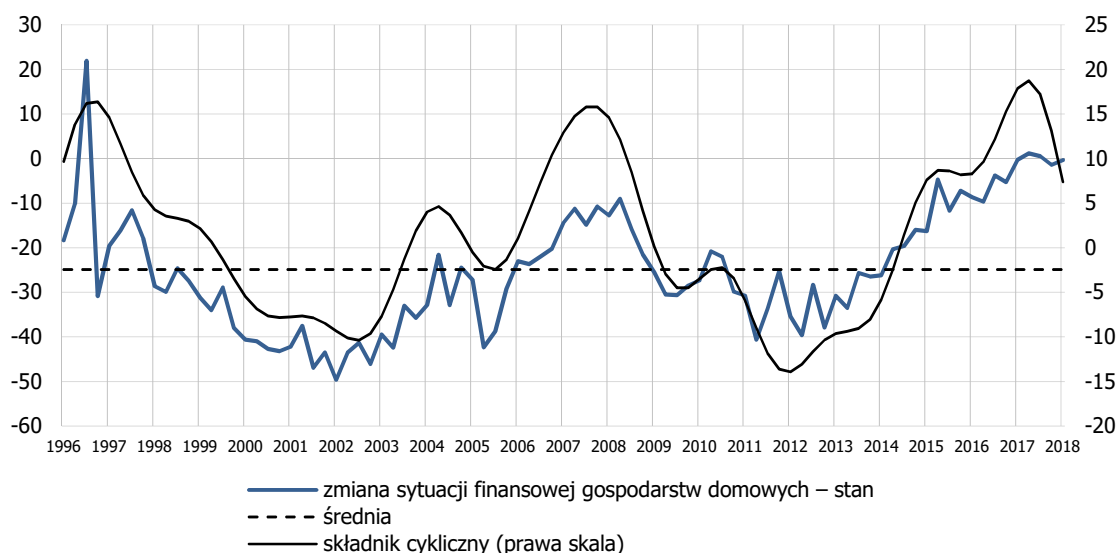
2. Wyniki szczegółowe

WSKAŹNIK KONDYCJI GOSPODARSTW DOMOWYCH

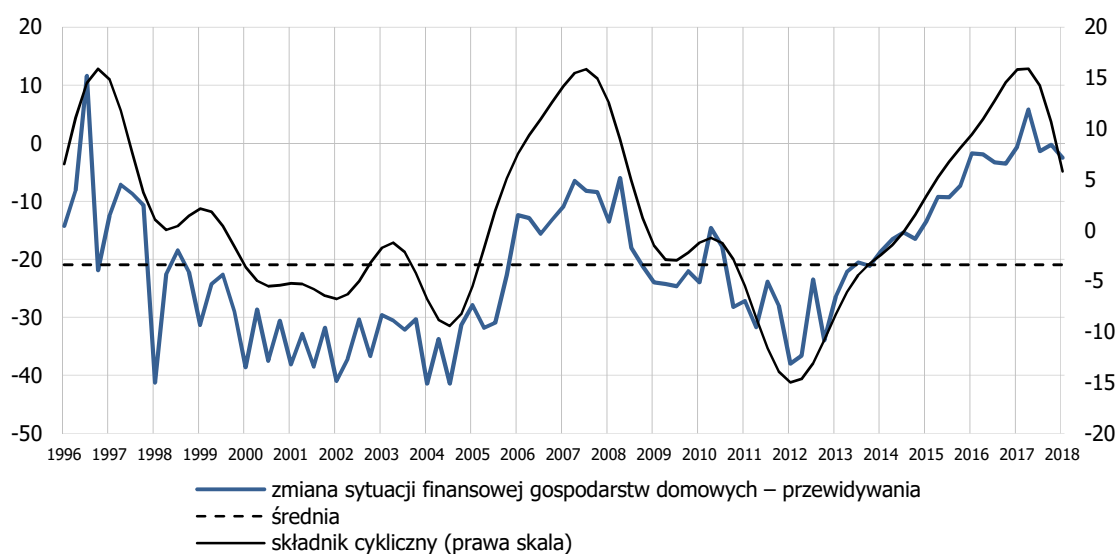
składowe salda	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. zmiana sytuacji finansowej - przewidywania	-3,5	-0,6	5,8	-1,4	-0,3	-2,5
2. ogólna sytuacja ekonomiczna Polski - przewidywania	-17,6	-11,7	1,2	-0,1	11,7	5,0
3. bezrobocie w kraju - przewidywania	3,3	1,2	-11,4	-8,5	-14,5	-8,1
4. oszczędności - przewidywania	-40,3	-38,8	-38,4	-37,8	-35,4	-34,9
wskaźnik koniunktury (IRGKGD): (1+2-3+4)/4	-16,2	-13,1	-5,0	-7,7	-2,4	-6,1

SYTUACJA FINANSOWA GOSPODARSTW DOMOWYCH – STAN

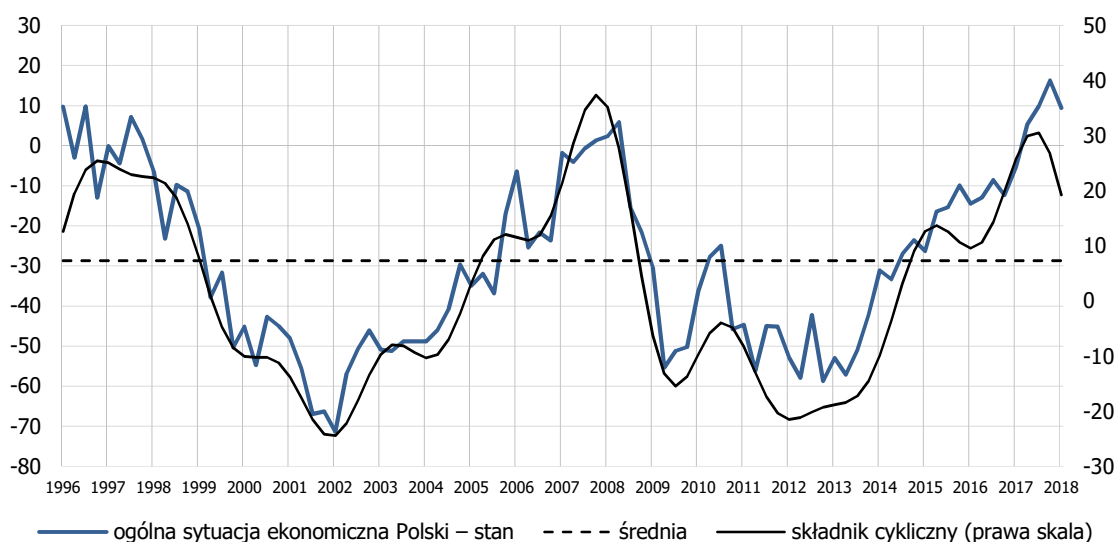
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. poprawiła się bardzo	3,5	2,8	3,6	5,5	2,9	3,2
2. poprawiła się trochę	18,8	23,0	24,4	20,9	22,8	25,6
3. bez zmian	47,1	51,3	47,7	48,9	48,8	45,6
4. pogorszyła się trochę	25,0	16,4	19,0	18,4	19,4	18,7
5. pogorszyła się bardzo	5,7	6,5	5,2	6,3	6,1	7,0
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	-5,3	-0,3	1,1	0,5	-1,4	-0,3

SYTUACJA FINANSOWA GOSPODARSTW DOMOWYCH – PRZEWIDYWANIA

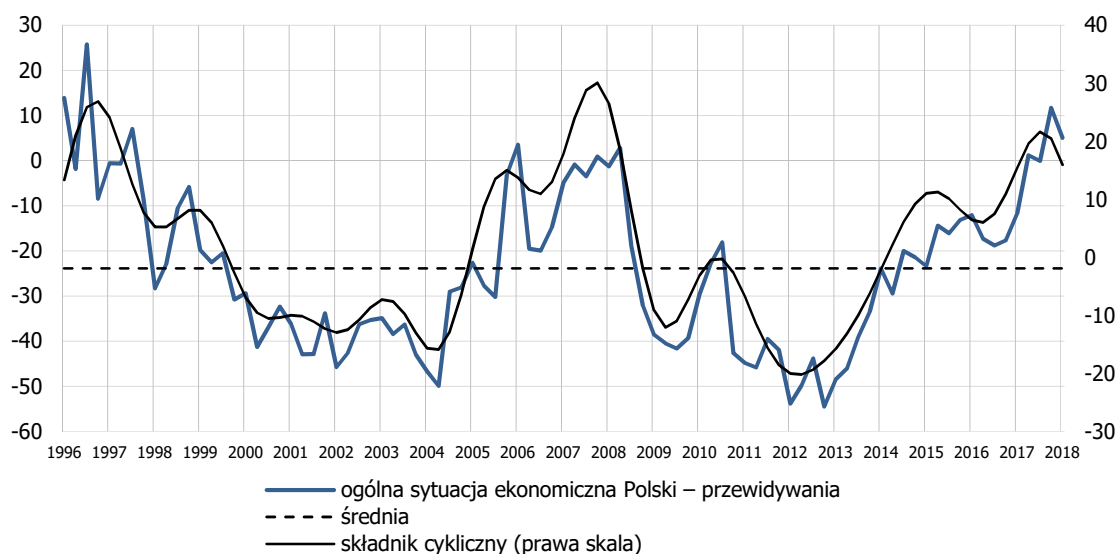
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. poprawi się bardzo	2,6	2,6	3,0	4,3	3,1	3,9
2. poprawi się trochę	19,4	21,6	28,0	19,6	21,9	19,2
3. bez zmian	52,2	51,9	49,5	50,8	51,4	49,4
4. pogorszy się trochę	20,1	19,7	16,6	19,6	18,4	23,1
5. pogorszy się bardzo	5,7	4,2	2,9	5,7	5,1	4,4
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	-3,5	-0,6	5,8	-1,4	-0,3	-2,5

OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA W POLSCE – STAN

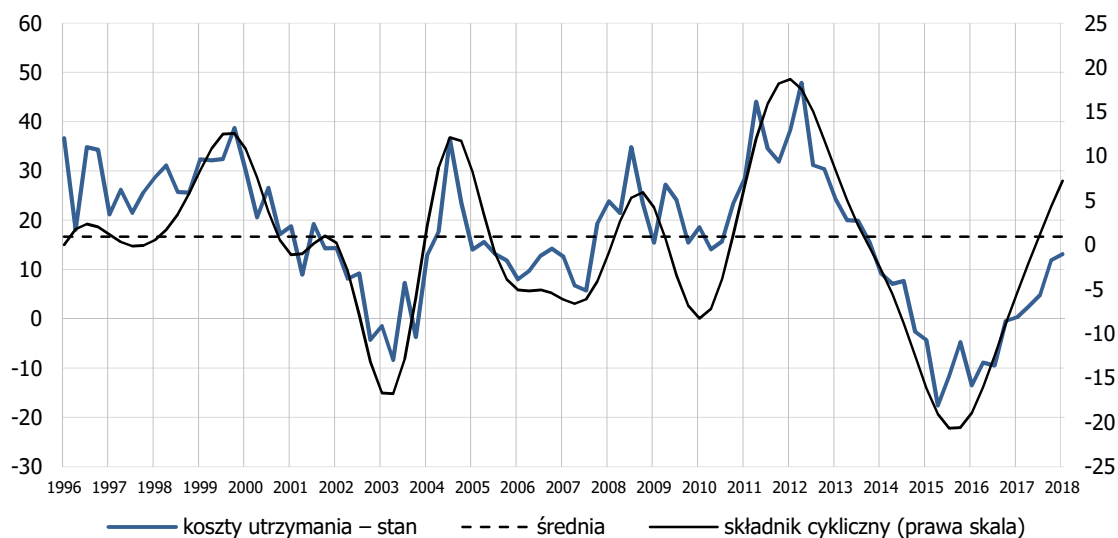
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. poprawiła się bardzo	1,3	3,0	5,5	6,7	10,5	8,6
2. poprawiła się trochę	23,4	33,3	36,8	40,5	38,2	34,9
3. bez zmian	35,1	25,5	28,8	25,7	29,9	29,8
4. pogorszyła się trochę	29,7	26,6	20,8	20,0	16,1	20,2
5. pogorszyła się bardzo	10,5	11,6	8,2	7,1	5,3	6,5
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	-12,3	-5,3	5,3	9,9	16,3	9,4

OGÓLNA SYTUACJA GOSPODARCZA W POLSCE – PRZEWIDYWANIA

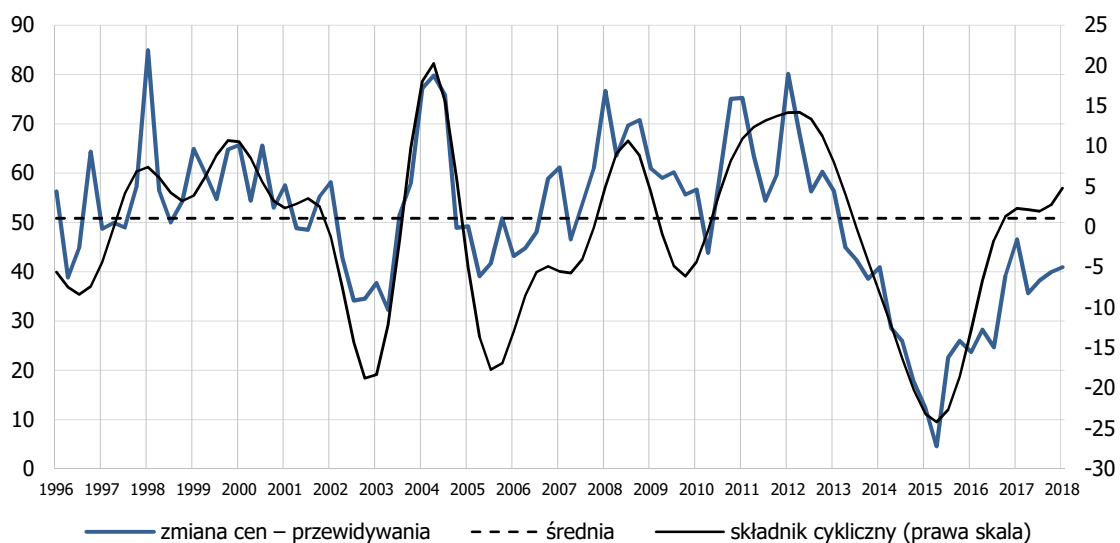
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. poprawi się bardzo	2,1	2,6	4,9	4,5	9,0	5,9
2. poprawi się trochę	20,3	28,0	33,1	34,1	38,3	36,5
3. bez zmian	34,4	30,7	30,5	28,6	26,7	27,8
4. pogorszy się trochę	26,6	20,9	22,5	22,5	19,2	21,6
5. pogorszy się bardzo	16,6	17,9	9,0	10,4	6,8	8,3
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	-17,6	-11,7	1,2	-0,1	11,7	5,0

KOSZTY UTRZYMANIA – STAN

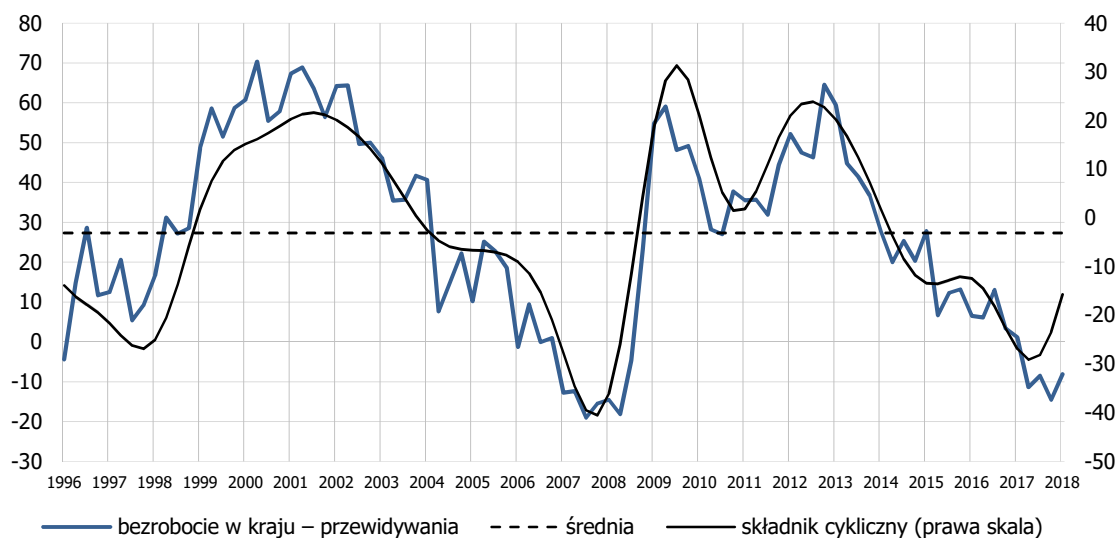
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. wyraźnie dużo wyższe	7,4	7,0	5,6	7,2	6,6	10,8
2. znacznie wyższe	14,9	17,0	19,7	20,2	30,2	23,4
3. nieco wyższe	48,5	47,6	50,0	50,0	44,5	47,4
4. takie same	27,9	26,6	23,4	20,3	17,9	18,1
5. niższe	1,4	1,9	1,3	2,3	0,9	0,3
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	-0,5	0,3	2,5	4,8	11,9	13,2

ZMIANA CEN – PRZEWIDYWANIA

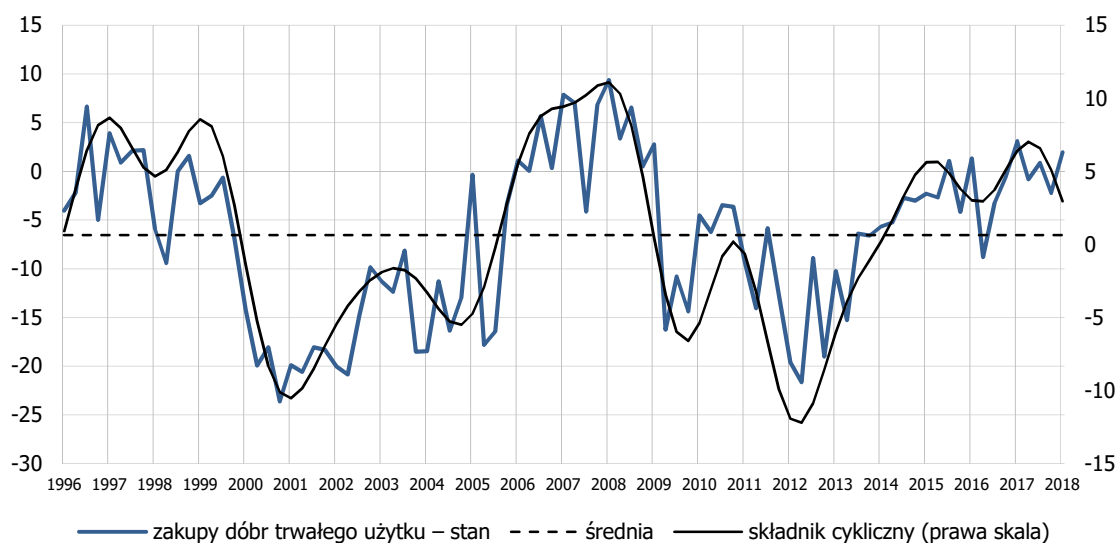
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. wzrost cen będzie szybszy	31,5	32,4	26,5	33,6	24,7	31,6
2. ceny wzrastać będą tak samo	36,0	44,8	39,3	32,6	46,7	39,0
3. ceny wzrastać będą wolniej	13,0	7,1	13,6	10,8	13,1	10,5
4. ceny będą mniej więcej takie same	18,4	14,8	20,5	22,7	14,8	17,7
5. ceny nieco zmaleją	1,1	0,9	0,2	0,3	0,7	1,3
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	39,2	46,5	35,7	38,2	40,0	40,9

BEZROBOCIE W KRAJU – PRZEWIDYWANIA

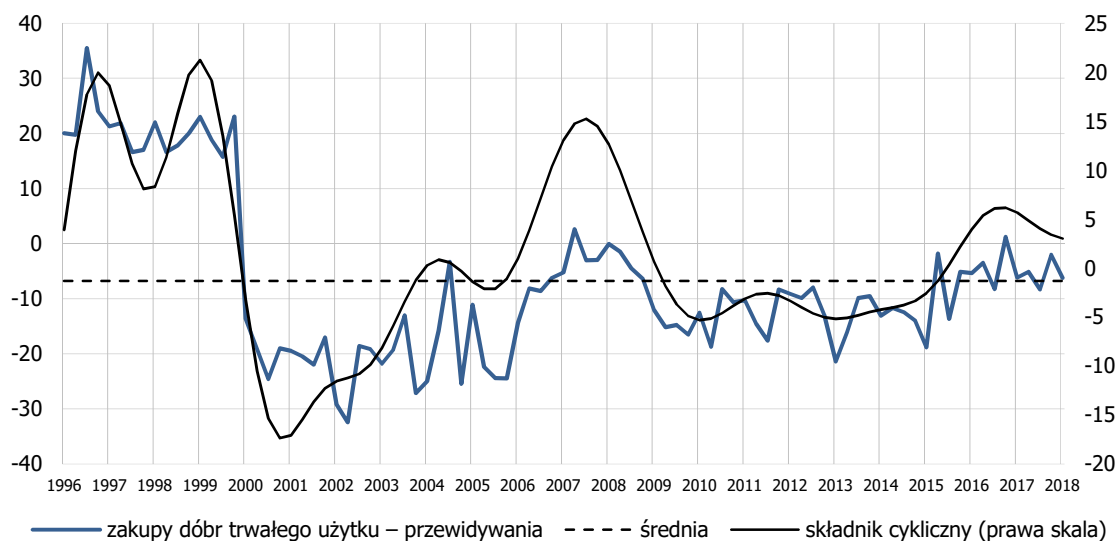
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. gwałtownie wzrośnie	6,1	4,0	2,9	2,7	2,0	3,4
2. nieznacznie wzrośnie	24,5	24,2	12,5	15,0	12,7	13,4
3. pozostanie takie samo	41,9	43,4	44,7	47,5	42,4	48,4
4. nieznacznie zmaleje	25,1	26,8	38,5	32,2	40,0	33,4
5. gwałtownie zmaleje	2,4	1,6	1,3	2,7	2,9	1,5
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	3,3	1,2	-11,4	-8,5	-14,5	-8,1

ZAKUPY DÓBR TRWAŁEGO UŻYTKU – STAN

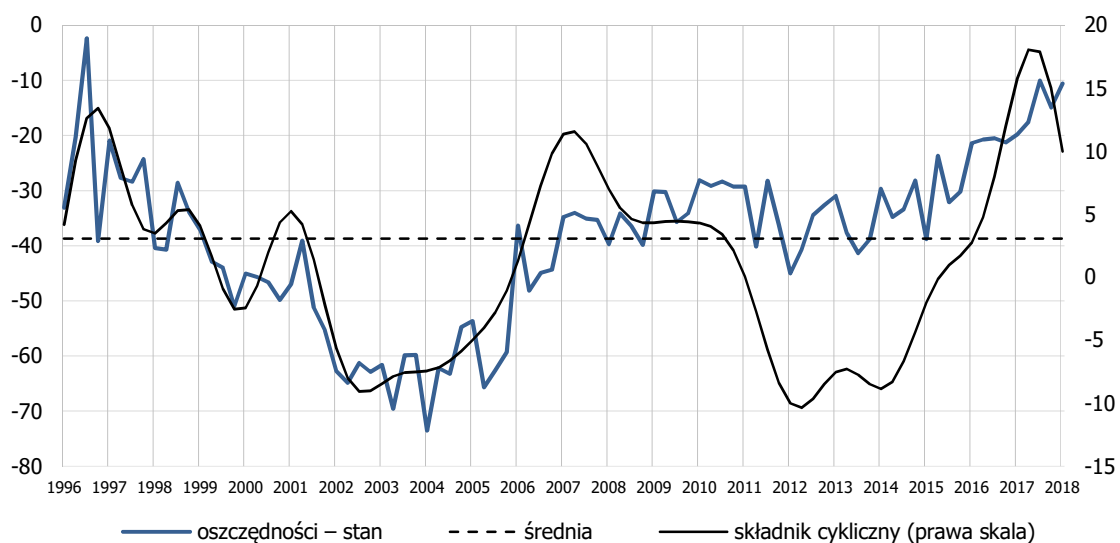
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. tak, teraz właśnie jest odpowiedni czas	15,2	14,2	11,1	11,2	9,8	15,1
2. obecny czas nie jest ani dobry, ani zły	69,0	74,7	76,9	78,4	78,1	71,8
3. nie, nie jest to czas odpowiedni	15,8	11,1	12,0	10,4	12,1	13,1
saldo (1.-3.)	-0,6	3,1	-0,8	0,9	-2,2	1,9

ZAKUPY DÓBR TRWAŁEGO UŻYTKU – PRZEWIDYWANIA

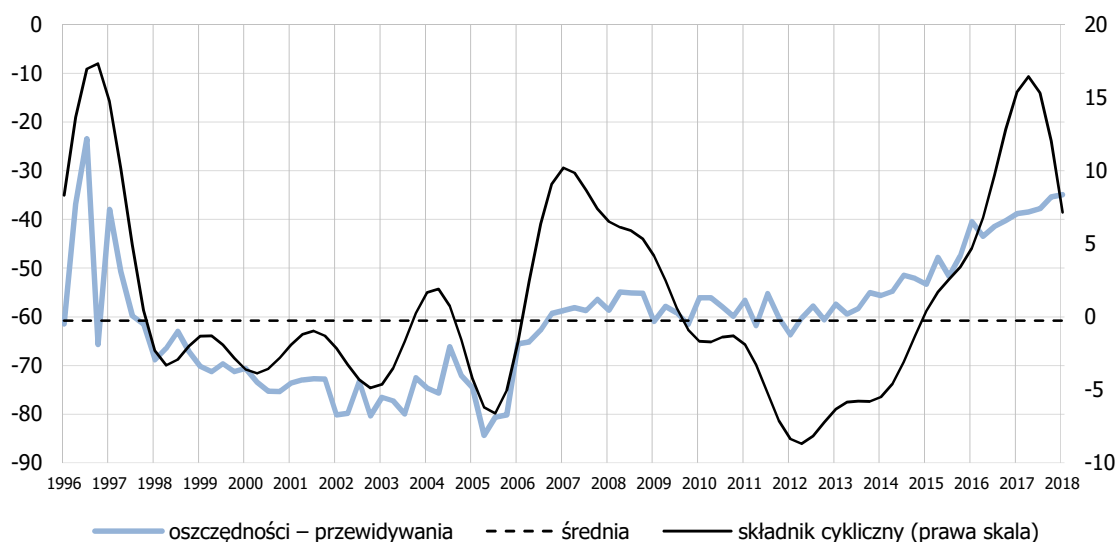
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. dużo większe	8,2	3,4	6,4	4,8	4,9	5,4
2. nieco większe	21,1	16,7	19,4	13,3	16,9	15,6
3. podobne	48,1	54,9	47,5	56,0	57,5	55,5
4. nieco mniejsze	10,2	14,3	11,0	12,4	10,7	8,3
5. dużo mniejsze	12,4	10,8	15,7	13,6	10,0	15,3
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	1,2	-6,2	-5,1	-8,3	-2,0	-6,2

OSZCZĘDNOŚCI – STAN

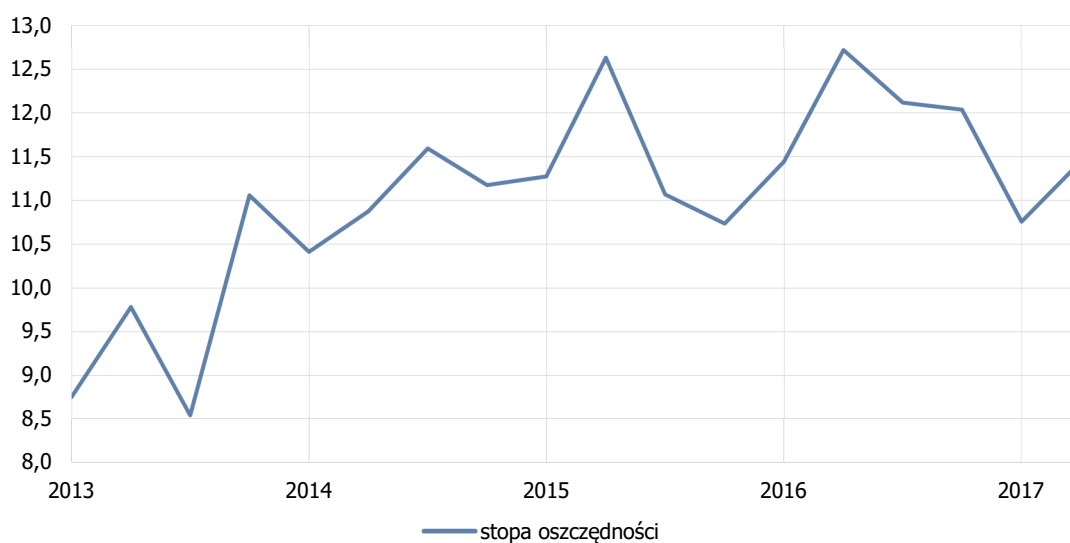
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. bardzo dobry czas, aby oszczędzać	4,7	2,4	4,0	7,0	5,8	6,7
2. dobry czas, aby oszczędzać	31,8	35,7	35,7	35,5	34,1	38,1
3. raczej niekorzystny czas, aby oszczędzać	43,4	43,9	41,6	45,4	44,7	37,7
4. bardzo niekorzystny czas, aby oszczędzać	20,1	18,0	18,6	12,1	15,4	17,5
saldo (1+0,5×2-0,5×3-4)	-21,3	-19,8	-17,6	-10,0	-14,9	-10,6

OSZCZĘDNOŚCI – PRZEWIDYWANIA

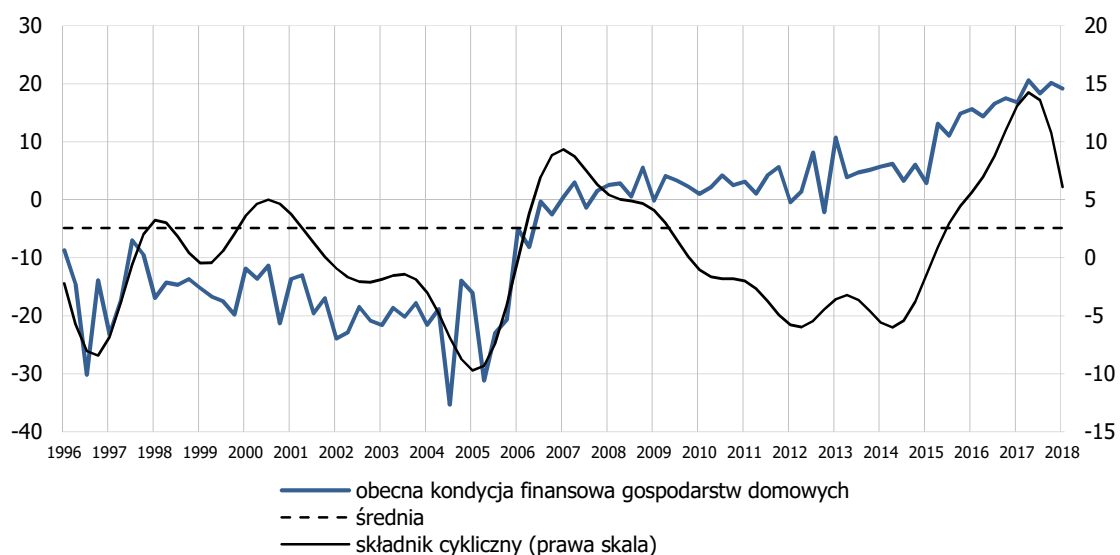
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. bardzo duże	5,2	3,6	5,5	6,0	3,9	4,1
2. dość duże	17,0	17,7	16,2	16,0	19,9	20,4
3. znikome	47,4	55,1	52,6	52,4	53,9	52,6
4. żadne	30,3	23,6	25,8	25,6	22,3	22,9
saldo (1+0,5×2-0,5×3-4)	-40,3	-38,8	-38,4	-37,8	-35,4	-34,9

STOPA OSZCZĘDNOŚCI

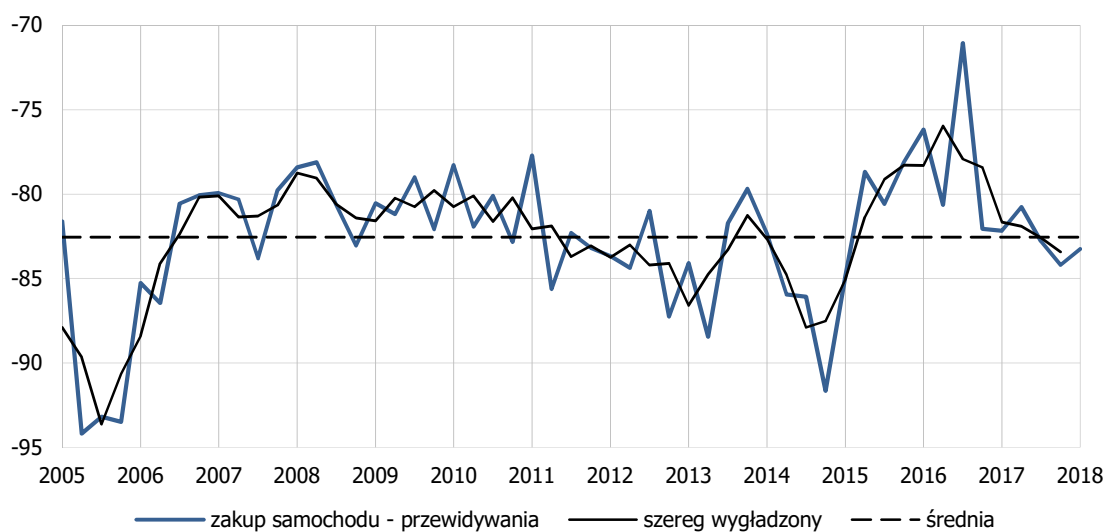
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q4 2017
1. więcej niż 30 % dochodów	4,8	6,6	5,1	5,8	3,7	5,7
2. od 20 % do 30 % dochodów	7,8	10,0	10,1	11,3	4,1	8,6
3. od 10 do 20 % dochodów	34,3	37,4	35,7	30,4	38,2	30,2
4. mniej niż 10 % dochodów	53,1	46,0	49,1	52,5	54,0	55,6
saldo ($1 \times 0,35 + 2 \times 0,25 + 3 \times 0,15 + 4 \times 0,05$)	11,4	12,7	12,1	12,0	10,8	11,4

KONDYCJA FINANSOWA GOSPODARSTW DOMOWYCH

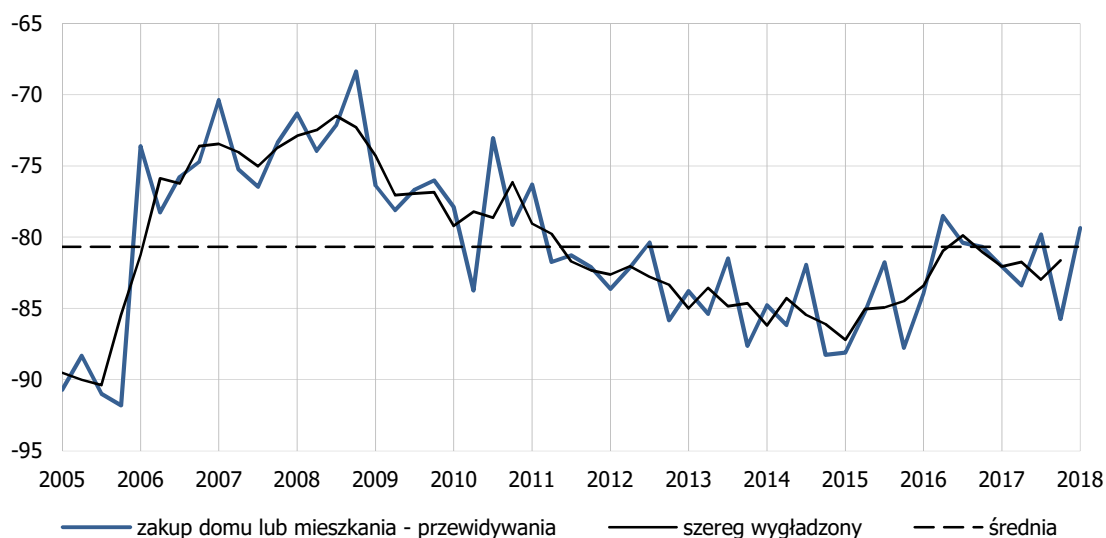
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. wpadamy w długi	5,7	4,7	3,0	4,9	5,7	5,3
2. przejadamy nasze oszczędności	5,8	9,9	8,9	6,7	7,3	7,3
3. nasz dochód z trudem starcza	40,9	36,1	37,3	40,6	32,1	33,7
4. nieco oszczędzamy	43,3	45,8	45,8	42,6	50,6	51,1
5. dużo oszczędzamy	4,4	3,5	5,1	5,2	4,2	2,5
saldo ($5 + 0,5 \times 4 - 0,5 \times 2 - 1$)	17,5	16,8	20,6	18,3	20,1	19,1

ZAKUP SAMOCHODU – PRZEWIDYWANIA

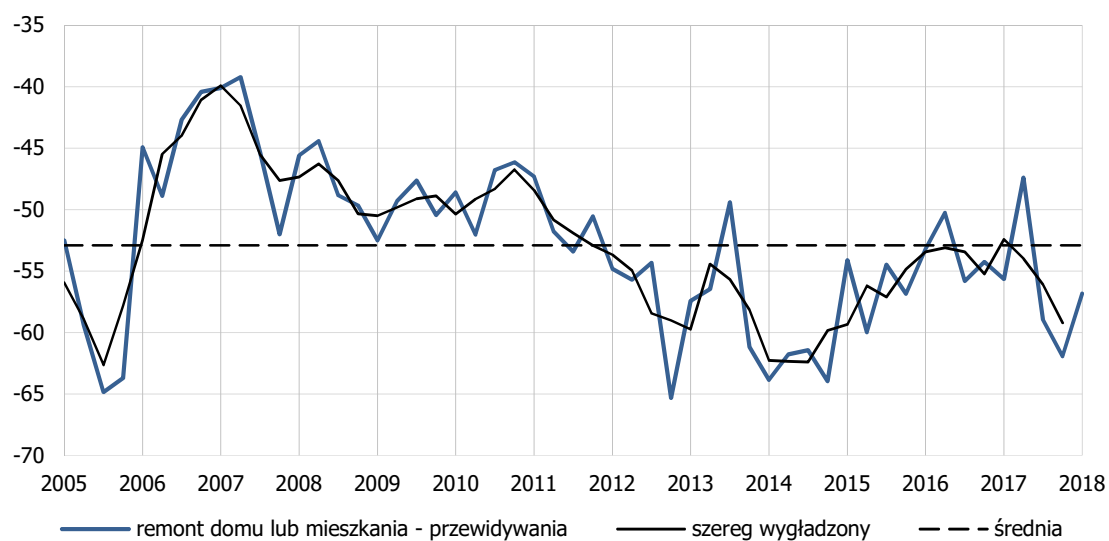
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. bardzo duże	2,3	1,4	1,3	2,2	2,3	2,5
2. dość duże	4,0	4,1	4,9	4,0	3,2	3,8
3. niewielkie	14,7	17,7	18,8	13,7	13,0	12,1
4. zdecydowanie żadne	79,0	76,8	75,1	80,1	81,5	81,6
saldo (1+0,5×2-0,5×3-4)	-82,1	-82,2	-80,8	-82,8	-84,2	-83,2

ZAKUP DOMU LUB MIESZKANIA – PRZEWIDYWANIA

warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. zdecydowanie tak	4,0	2,9	2,3	3,9	2,7	4,8
2. możliwe	4,6	3,2	5,0	5,3	3,1	4,6
3. raczej nie	9,0	14,8	9,1	8,9	8,2	8,3
4. zdecydowanie nie	82,5	79,1	83,6	81,9	85,9	82,3
saldo (1+0,5×2-0,5×3-4)	-80,7	-82,1	-83,4	-79,8	-85,7	-79,4

REMONT DOMU LUB MIESZKANIA – PRZEWIDYWANIA

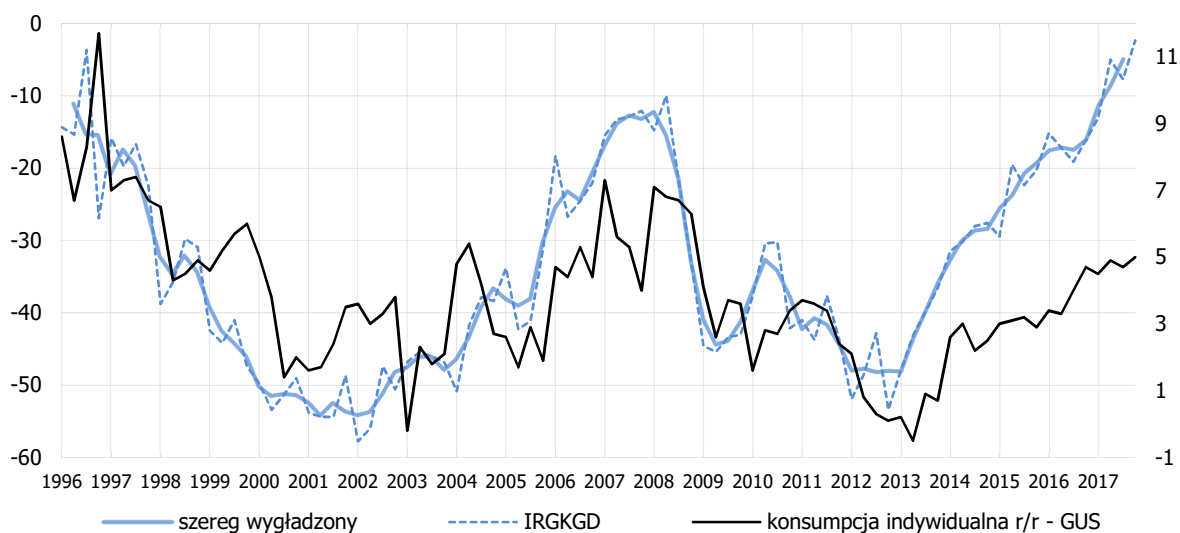

warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	Q1 2018
1. bardzo duże	6,6	5,1	8,3	4,6	4,7	4,2
2. dość duże	11,3	10,0	12,7	8,8	6,3	12,7
3. niewielkie	31,2	38,4	33,9	37,3	38,6	31,5
4. zdecydowanie żadne	50,9	46,5	45,1	49,3	50,5	51,6
saldo (1+0,5×2-0,5×3-4)	-54,3	-55,6	-47,4	-58,9	-61,9	-56,8

3. Kondycja gospodarstw domowych w 2017 r.

Wskaźnik kondycji gospodarstw domowych IRG SGH w IV kwartale 2017 r. wyniósł -2,4 pkt (o prawie 14 pkt wyżej niż rok wcześniej), osiągając poziom najwyższy w całej historii badania¹, o ponad 7 pkt wyższy niż przed wybuchem światowego kryzysu finansowego i gospodarczego 2007+. Zanotowany przyrost roczny jest zarazem drugim najwyższym w historii badania². W kolejnych kwartałach nastroje konsumenckie podlegały pewnym wahaniom. Na początku roku uległy poprawie – wartość wskaźnika zwiększyła się o 3,1 pkt – a w II kwartale poprawa była już bardzo wyraźna (wzrost o 8,1 pkt). W trzecim kwartale nastąpiło nieznaczne pogorszenie się nastrojów (o 2,7 pkt), jednak w IV kwartale wartość wskaźnika ponownie wzrosła, o 3,3 pkt. Przez cały rok wskaźnik wygładzony wskazywał wyraźnie tendencję wzrostową.

Obecna faza wzrostowa nastrojów gospodarstw domowych trwa już 5 lat, od początku 2013 r., kiedy zakończyła się faza spadkowa zapoczątkowana w połowie 2010 r. W ciągu tych 5 lat wartość wskaźnika zwiększyła się aż o 51,1 pkt (poprzedzająca faza spadkowa trwała 10 kwartałów, a wartość wskaźnika zmniejszyła się w tym czasie o ok. 23 pkt).

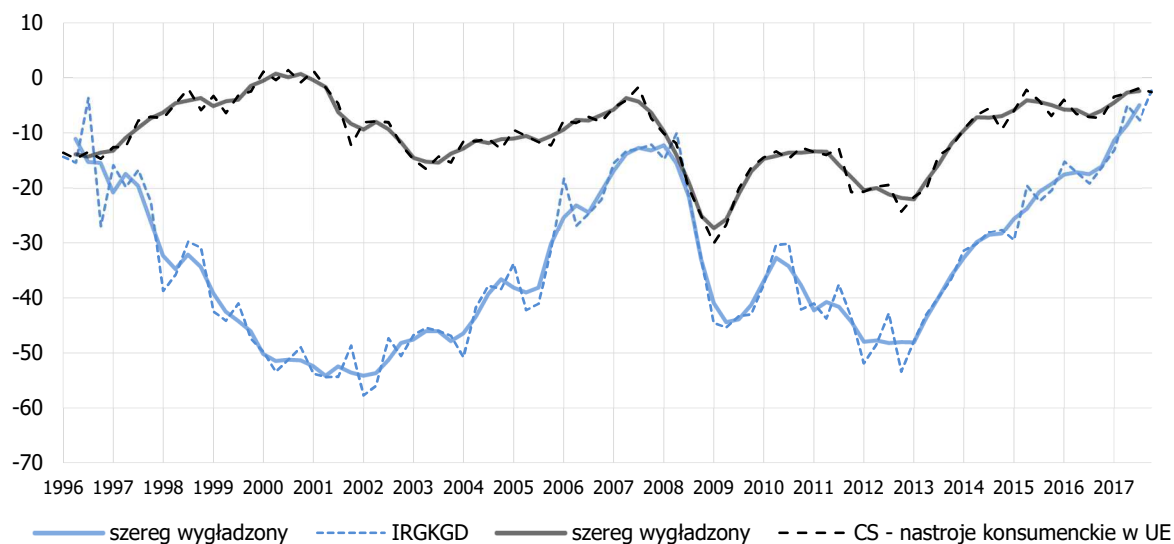

Poprawa nastrojów w 2017 r. sprzyjała dynamicznemu wzrostowi konsumpcji prywatnej, której wzrost w IV kwartale roku wyniósł aż 5% r/r; wynik najwyższy od 2008 r.

W 2017 r. poprawie uległy wszystkie składowe wskaźniki kondycji gospodarstw domowych. W największym stopniu poprawiły się oceny przyszłej, ogólnej sytuacji gospodarki (wzrost wartości salda aż o 29,4 pkt). Zmalały obawy przed bezrobociem (o 17,8 pkt), wzrosła przewidywana zdolność do oszczędzania (o 4,9 pkt) oraz poprawiła się sytuacja finansowa gospodarstw domowych (o 3,9 pkt). Nie przełożyło się to jednak na wzrost poważniejszych wydatków, które w ciągu 2017 r. zmniejszyły się. Poprawa sytuacji finansowej znalazł natomiast odbicie we wzroście skłonności do oszczędzania – w IV kwartale ponad 54% gospodarstw domowych zadeklarowało zdolność zaoszczędzenia jakiegokolwiek części swoich dochodów, a 40% pozytywnie oceniła klimat do oszczędzania. Wszystkie salda dotyczące oszczędności osiągnęły najwyższe poziomy od wielu lat (a nawet w historii badania).

¹ W okresach dekonjunktury wartość wskaźnika zbliżała się nawet do -58 pkt.

² W 2013 r. wartość wskaźnika wzrosła o 16,8 pkt.

Między wahaniami nastrojów polskich gospodarstw domowych (IRGKGD) a zmianami nastrojów konsumenckich w Unii Europejskiej (CS) co najmniej od 2004 r. występuje podobieństwo. W 2017 r. wartości obu wskaźników zrównały się; w okresie ostatnich 20 lat takie zdarzenie wystąpiło tylko dwukrotnie – w latach 1996 i 2008 (długookresowa średnia wartość wskaźnika CS jest znacznie wyższa niż wskaźnika kondycji gospodarstw domowych IRG SGH).